

בחקותי

דוד המלך

אם בחוקותי תלכו (כ"ו, ג').

אוצר החכמה

איתא במדרש רבה: "אם בחקתי תלכו — הה"ד חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך. אמר דוד רבש"ע בכל יום ויום הייתי מחשב ואומר למקום פלוני ולבית דירה פלונית אני הולך והיו רגלי מביאות אותי לבתי כנסיות ולבתי מדרשות הה"ד ואשיבה רגלי אל עדותיך".

ראה המדרש לסמוך דברי דוד המלך ע"ה שענינם הליכה לבתי כנסיות ולבתי מדרשות למקרא זה שענינו הליכה בחקות השם. ולהסביר לשון זו של הליכה, שלכאורה ראוי היה לכתוב אם את חקותי תשמרו או מעין זה, אמרתי על פי דברי התנא באבות: ארבע מדות בהולכי בית המדרש כו' הולך ואינו עושה שכר הליכה בידו, שנדחקו המפרשים לפרשו, כי אדרבה לכאורה ההולך ואינו עושה מזלזל בכבוד בית המדרש ודומה למתפלל אחורי ביהמ"ד, שאינו ראוי לשכר אלא לעונש, ומה טעם שכר הליכה בידו?

ואנכי הסברתי זה על פי שעלה בדעתי בשעת מעשה שבא לידי, שבימי המלחמה העולמית הראשונה עברתי על פני מגרש פנוי שאמנו שם חיילים לעבודת הצבא והסתכלתי וראיתי שמאמנים את החיילים בתרגילי הליכה: ימין, שמאל, קדימה צעד, אחורה פנה וכדומה, והרהרתי בלבי, היתכן שבשעת מלחמה כזו, בשעה שכל אדם נוסף במערכה יקר עד מאד, בשעה זו מבטלים ימים שלמים כדי לאמן חיילים באמוני הליכה? הלא בשעה זו ראשית חכמה צריכים היו ללמדם לאחוז בנשק ולקלוע למטרה כדי להכות באויב, ומה העבודה הזאת לכם? אמנם בהתבונני בדבר חשבתי אמרי לי, כי אם החיילים לא ילמדו כיצד ללכת אזי כל חריצותם בנשק אך לשוא הוא כי בזמן מלחמה יש לפעמים צורך ללכת שעות רבות ללא הפסק, ויש על כן לדעת ראשית כל את כללי ההליכה לבל יתעיפו במהרה, שאם לא כן יפלו באמצע הדרך ומה תועלת איפוא באמונם בנשק אם לא יעצרו כח להגיע אל החזית ולהשתמש בכלי זינם כלפי האויב? ולא עוד, אלא שבמלחמה יש צורך לפעמים להכין מארב לאויב או לדלוק אחריו או לסגת לבלי לנפול בשבי, ולכל זה נחוצה ידיעה רבה בסדרי ההליכה, שהם איפוא גורמים מכריעים בנצחון המלחמה. כללו של דבר: כי על החייל לדעת בטרם כל הליכתו של חייל מה היא ורק אחרי כן יוכל לעשות מעשהו של חייל, לעמוד פנים אל פנים מול האויב ולהלחם בו בנשק.

ובזה אפשר לבאר המשנה באבות: "הולך ואינו עושה שכר הליכה בידו", כי

האדם המבקש להיות מבאי בית המדרש ולעסוק בעסקי המקום שלשם כך נקבע, היינו התורה והתפלה, ראשית מעשהו של אדם זה צריכה להיות ההליכה לבית המדרש. כי אדם שהוא שקוע בטרדות העולם לא יוכל בבת אחת להתקרב לתורה ועליו להקדים בהכנות הדרושות לזה. ותחלה וראש להכנות אלו היא ההליכה לבית המדרש, שיכיר לפחות את הדרך לבית המדרש, ומתוך כך יתקרב יותר ויותר עד שיהיה חייל מוכשר בצבא מלך מלכי המלכים הקב"ה ויהיה עיקר עסקו תורה ומעשים טובים וכל מעשיו לשם שמים. והליכה זו לבית המדרש היא איפוא יסוד כווסד לעבודת הבורא יתברך.

והוא מה שרמזו המדרש: "אם בחקתי תלכו — הה"ד חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך", כי איזו הליכה שייכת בחוקות — ההליכה לבתי כנסיות ולבתי מדרשות. שמתוך הליכה זו מגיעים ל"ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם".

ויש להוסיף הסבר ע"פ פרש"י את המקרא "ובחקותיהם לא תלכו" בפרשת אחרי מות (י"ח, ג'): "מה הניח הכתוב שלא אמר אלא אלו נמוסות שלהן דברים החקוקין להם כגון טרטיאות ואצטדיאות", פירוש, שההליכה לבתי טרטיאות ואצטדיאות היא הנקראת הליכה בחקות הגוים. ולפי זה, להבדיל ההליכה בחקות ה' היא הליכה לבתי כנסיות ובתי מדרשות, שהם בית היוצר לתורת ד' וחוקיה. וזהו פרושו: "אם בחקתי תלכו", אם תלכו לבתי כנסיות ובתי מדרשות, כפי שאמר דוד: "חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך", היינו לבתי כנסיות ובתי מדרשות. כדברי המדרש, אזי "ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם" ובשכר זה "ונתתי גשמיכם בעתם" וגו' וגו'.

ומכאן למוד ערוך, שאלה האנשים שבאים לבית הכנסת רק כדי להפגש עם רעיהם ולשוחח במילי דעלמא, שאין לדחותם ולהרחיקם מבית הכנסת, כי עצם ההליכה לבית הכנסת אף שלא לשמה, תועלת יש בה, ועוד טוב הדבר שרגליו של אדם נושאות אותו לבית הכנסת אפילו בלא מתכוון. ואם כי ראוי לגעור בהם על שאינם נזהרים בכבוד בית הכנסת ועוסקים בדברים בטלים תחת לעסוק בתורה ובתפלה ולפעמים אף מפריעים לאחרים. — אבל יש לגשת לכך בזהירות, אם לא שבטוחים בו באדם שלא יחדל מלבוא לבית הכנסת אם גם יוכיחוהו קשה על דרכו. וכל זמן שהאדם עודנו בא לבית הכנסת יש תקוה שלאט לאט יתרגל לתפלה ואף לתורה ומטיב דרכיו להיות יהודי שלם עם עמו ועם אלהיו.

ונתתי שלום בארץ וגו' וחרב לא תעבר בארצכם (כ"ו, ו').

רש"י פירש: "וחרב לא תעבר בארצכם — אין צריך לומר שלא יבואו למלחמה אלא אפילו לעבור דרך ארצכם ממדינה למדינה".